

**Plan van aanpak Omgevingswet Lansingerland
Gemeente Lansingerland 2019-2021**

versie definitief

26 maart 2019

Inhoud

Inleiding	2
Deel 1: De Omgevingswet in Lansingerland	3
1. De Omgevingswet en haar instrumenten	3
2. Acties en resultaten.....	5
3. Interne organisatie	5
4. Financiën	7
Deel 2: Lansingerlandse omgevingsvisie	8
1. Een omgevingsvisie voor Lansingerland	8
2. Interne en externe participatie	9
3. Drie alternatieve omgevingsvisies, één voorkeur	11
4. Planning	13
Bijlage 1: Maatschappelijke participatie	18

Inleiding

Lansingerland is een gemeente van drie kernen met hun eigen identiteit, stevig genesteld in de zuidvleugel van de Randstand. Als schakel in die zuidvleugel is de gemeente stevig vervlochten met grote steden via diverse infrastructuurlijnen, met de kassen als sterke economische motor en met eigen grote opgaven zoals de woningbouwopgave en een gezonde, duurzame en leefbare samenleving. Dit alles maakt Lansingerland tot een bijzondere gemeente in een snel ontwikkelende omgeving. Met de komst van de Omgevingswet moet Lansingerland haar visie en beleid gaan vastleggen in nieuwe beleidsinstrument. In 2029 moet de gemeente beschikken over een omgevingsvisie en een omgevingsplan. Daarnaast vraagt het implementeren van die verschillende stukken ook om een verandering van werkmethode en -cultuur bij de ambtelijke organisatie.

Dit plan van aanpak beschrijft welke acties de gemeente Lansingerland voorziet tot 2021 in het kader van de Omgevingswet. In 'Deel 1: Omgevingswet' wordt ingegaan op de stappen die Lansingerland zet in de periode 2019-2021. In Deel 2 is het proces voor de omgevingsvisie Lansingerland uitgewerkt. Dit document wordt op een later moment aangevuld met de uitgewerkte delen voor het omgevingsplan, omgevingsprogramma's, monitoring, vergunningverlening, informatiemanagement en digitalisering.

Deel 1: De Omgevingswet in Lansingerland

1. De Omgevingswet en haar instrumenten

Verbeterdoelen

De Omgevingswet treedt naar verwachting in 2021 in werking. De einddatum voor de gehele stelselherziening is 2029. Die tijd is nodig omdat de wet ingrijpende aanpassingen op het gebied van wet- en regelgeving en informatievoorziening met zich meebrengt. De Omgevingswet betekent namelijk een bundeling van wetgeving die betrekking heeft op de gehele fysieke leefomgeving, waaronder natuur, milieu, ruimtelijke ordening, wonen, welstand, cultureel erfgoed, verkeer en vervoer. Met de stelselherziening streeft de regering vier verbeterdoelen na:

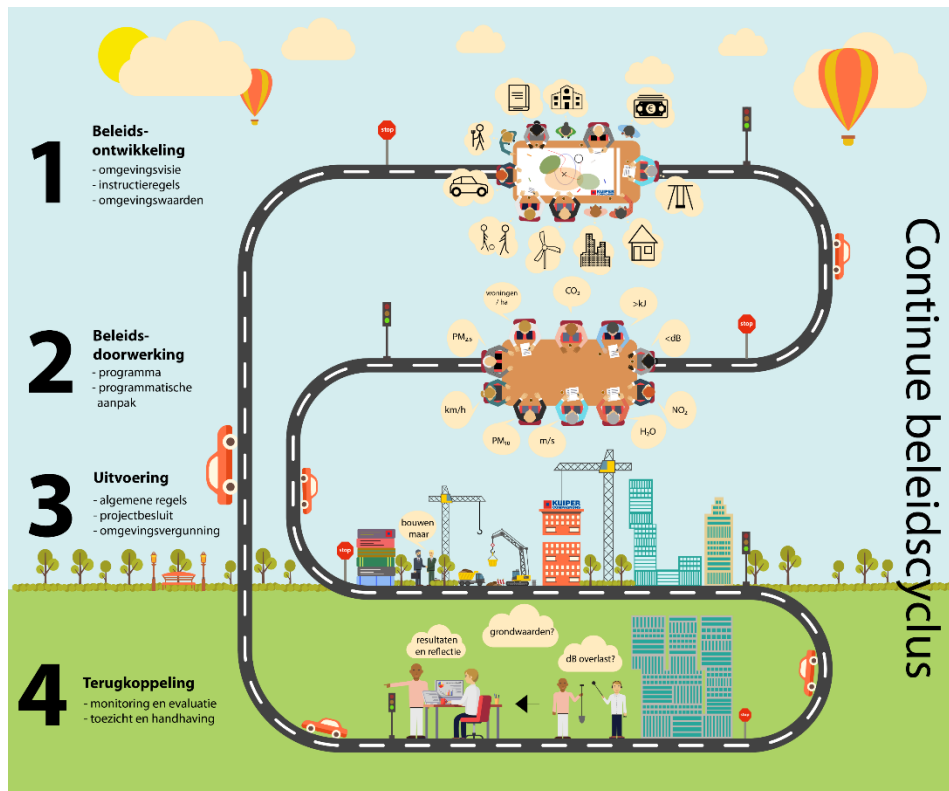
- Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht.
- Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving.
- Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving.
- Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

Cultuurverandering

Het gaat de wetgever ook om het bereiken van een cultuurverandering. Daarbij gaat het om een meer integrale manier van werken voor de gemeentelijke organisatie en het bestuur. Dit raakt vooral het proces om te komen tot een visie. Ook hecht de wetgever groot belang aan participatie, niet alleen bij de totstandkoming van de kerninstrumenten (zie hieronder), maar ook bij het realiseren van een initiatief door een burger.

Beleidscyclus

De Omgevingswet is opgebouwd aan de hand van de beleidscyclus. Centraal in die cyclus staat de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De wet probeert deze kwaliteit te waarborgen en tegelijkertijd ontwikkelingen mogelijk te maken onder het motto 'ruimte voor ontwikkeling, waarborgen van kwaliteit'. Daarvoor zijn drie kerninstrumenten bedacht: omgevingsvisie, omgevingsplan en programma's.

Figuur 1. Continue beleidscyclus (bron: KuiperCompagnons)

De omgevingsvisie

De omgevingsvisie is een integrale langetermijnvisie die zich richt op de fysieke leefomgeving als geheel en die de beleidsmatige basis biedt voor het omgevingsplan en programma's. De omgevingsvisie is feitelijk de opvolger van de structuurvisie, maar dan verbreed met onderwerpen als gezondheid en duurzaamheid, veiligheid en eventueel het sociaal domein. Omdat de omgevingsvisie vormvrij is, mogen gemeenten dat zelf invullen. De omgevingsvisie gaat niet alleen over inhoud en proces, maar ook over hoe en met wie de overheid de stip aan de horizon stapsgewijs dichterbij beoogt te brengen.

Het Omgevingsplan

Het omgevingsplan - één voor de gehele gemeente - vervangt alle bestemmingsplannen in de gemeente en omvat een samenhangende regeling van alle onderwerpen in de fysieke leefomgeving waarin ook een aantal rijks- en provinciale regels zijn verwerkt. Het omgevingsplan heeft daarmee een bredere reikwijdte dan het bestemmingsplan. Anders dan nu kan de toetsing van de uitvoerbaarheid van ontwikkelingen (via onderzoeken) worden verschoven van het moment van vaststelling van het omgevingsplan naar het moment van daadwerkelijke ontwikkeling van een concreet initiatief.

De programma's

Het programma bevat concrete maatregelen voor bescherming, beheer, gebruik en ontwikkeling van de leefomgeving. Het kan een sectoraal of gebiedsgericht karakter hebben en kan plannen bevatten voor uitvoering van projecten of maatregelen om sectorale doelen te verwezenlijken. Het kan ook kaders stellen voor de uitoefening van bevoegdheden door een bestuursorgaan dat het programma vaststelt. Ook kan voorgeschreven zijn dat een bestuursorgaan een programma opstelt als (dreigt) niet voldaan te worden aan een vastgestelde omgevingswaarde.

2. Acties en resultaten

In Lansingerland kiezen we voor een pragmatische aanpak om ons voor te bereiden om de invoering van de Omgevingswet in 2021. We focussen ons op wat móet. In januari 2021 zijn de volgende acties voltooid:

- Een door de gemeenteraad vastgestelde omgevingsvisie in de vorm van een interactieve en digitaal ontsloten viewer. Dit proces wordt aangestuurd door de projectleider van de omgevingsvisie (zie H3).
- Door het opstellen van de omgevingsvisie werken we aan de cultuurverandering in Lansingerland op het gebied van integraal werken. Dit wordt aangestuurd door de projectleider van de omgevingsvisie (zie H3).
- Er zijn afspraken gemaakt over hoe de omgevingsvisie gemonitord en geactualiseerd wordt. Dit wordt aangestuurd door de projectleider van de omgevingsvisie (zie H3).
- Er zijn veranderingen doorgevoerd in de interne processen en werkwijzen die nodig zijn voor het uitvoeren van de Omgevingswet. Het betreft met name de vergunningverlening en de digitalisering/informatiemanagement. Dit wordt aangestuurd en gedocumenteerd door het projectteam Omgevingswet (zie H3).
- De pilot 'omgevingsplan Lint Zuid' is afgerond en de lessen voor het opstellen van een gemeentelijk omgevingsplan zijn duidelijk gedocumenteerd. Dit wordt aangestuurd door de projectleider van het omgevingsplan (zie H3).
- Er is een procesplan van aanpak opgesteld waarin is aangegeven welke stappen tot 2021 en in de periode tot 2029 doorlopen moeten worden om te komen tot een gemeentebreed omgevingsplan. Dit wordt aangestuurd door de projectleider van het omgevingsplan (zie H3).

Voor 2021 zijn de volgende activiteiten nog niet uitgevoerd:

- Opstellen gemeentelijk omgevingsplan.
- Opstellen omgevingsprogramma's.
- Opstellen 'Toepasbare regels'¹.
- Opstellen monitoringssysteem. In het kader van de omgevingsvisie wordt wel een werkwijze voor monitoring en actualisatie bedacht, maar er is nog geen concrete monitoringstool ontwikkeld.

3. Interne organisatie

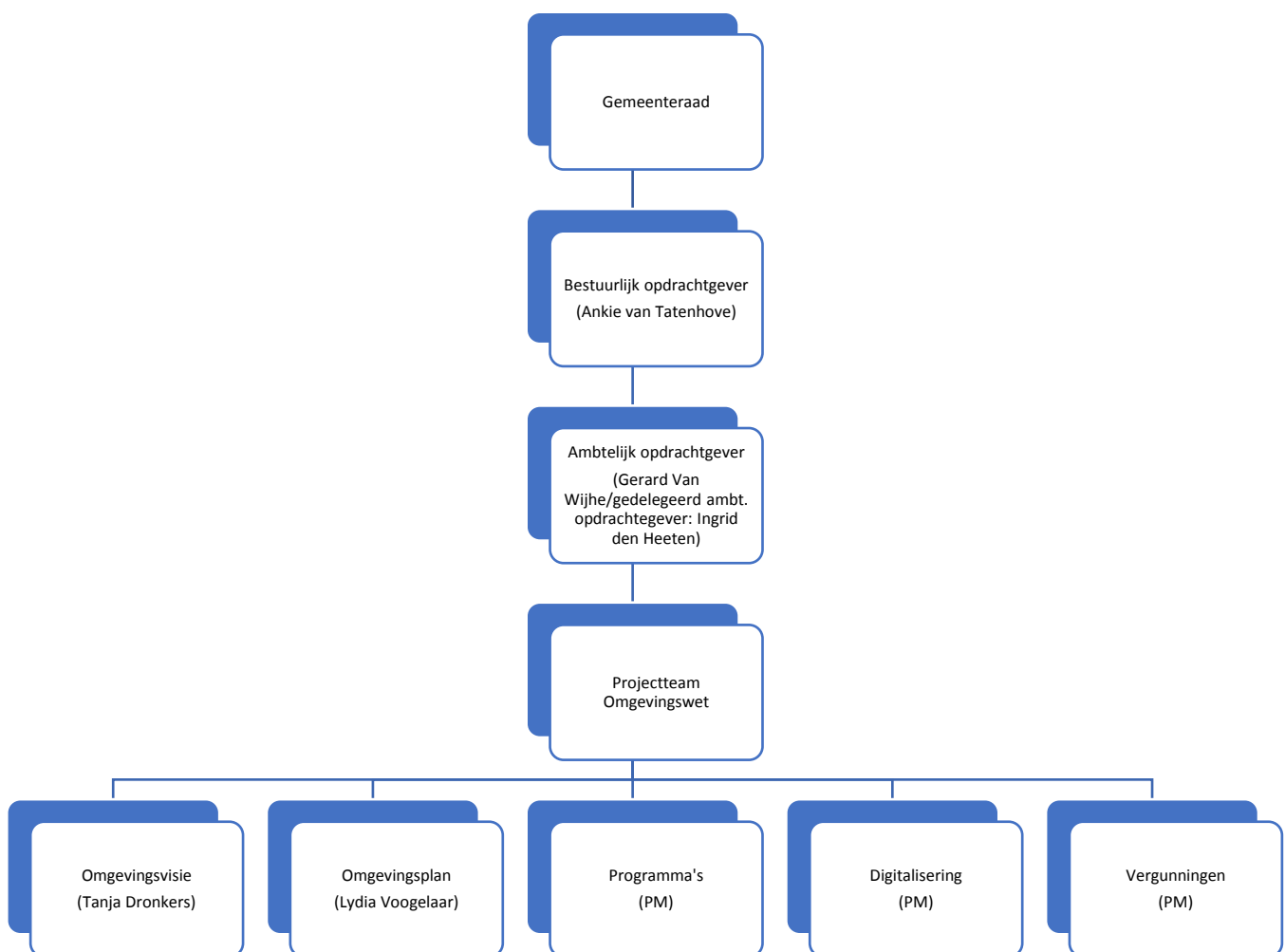
De nieuwe gemeentelijke organisatiestructuur van Lansingerland als ook het verplaatsen van de werkzaamheden uit het Programma Omgevingswet Lansingerland naar de lijnorganisatie, zorgen voor een sterke focus op het efficiënt opstellen van de kerninstrumenten van de Omgevingswet. Bovendien werken we parallel aan het inhoudelijk vormgeven van de verschillende producten, aan cultuurverandering in de geest van de Omgevingswet. Dit gaat over integraal werken, de 'ja, mits-benadering' en participatie. Het is belangrijk dat de organisatie dit al werkend leert. Vanaf 2021 moet immers binnen acht weken gereageerd worden op een vergunningaanvraag. Dat betekent dat een

¹ Toepasbare Regels zijn juridische regels in 'gewone mensen taal', die digitaal ontsloten worden via makkelijk te doorlopen vragenbomen

plan niet langer door iedere individuele sectorale afdeling beoordeeld kan worden. Dit moet gelijktijdig en gezamenlijk door alle relevante sectoren opgepakt worden.

Om de verschillende processen die gerelateerd zijn aan de Omgevingswet, in goede banen te leiden nemen de verschillende projectleiders zitting in het projectteam Omgevingswet. Dit team, aangestuurd door een voorzitter, zorgt voor de koppeling tussen de verschillende processen. De voorzitter is bij voorkeur één van de betrokken projectleiders. Als dit niet mogelijk is kan deze extern aangetrokken worden. Dit proces wordt afgestemd met de directeur van het ruimtelijk domein (ambtelijk opdrachtgever) en de verantwoordelijk wethouder voor de Omgevingswet (bestuurlijk opdrachtgever).

In de volgende delen van dit rapport wordt ingegaan op de verschillende ontwikkelingen die door de projectleiders uit het projectteam opgepakt worden. Voor nu is alleen de omgevingsvisie in deel 2 uitgewerkt. Richting 2021 zullen de andere projectleiders nieuwe delen aan dit rapport toevoegen.

4. Financiën

Het beschikbare geld in de begroting voor het Programma Omgevingswet Lansingerland wordt gebruikt voor de benoemde acties in dit plan van aanpak tot 2021.

Deel 2: Lansingerlandse omgevingsvisie

1. Een omgevingsvisie voor Lansingerland

In 2018 is gestart met een pilot-omgevingsvisie voor Bleiswijk. Er is nu besloten om dat proces te verbreden naar de hele gemeente. De visie voor Bleiswijk is nog niet af, maar wel op een punt aangekomen waar de reeds geleerde lessen goed ingezet kunnen worden in de rest van de gemeente.

Stand van zaken in Bleiswijk en verdere aanpak

De visie voor Bleiswijk staat op dit moment aan het einde van fase 1. De 'nota uitgangspunten' (met daarin de inventarisatie en analyse van de bestaande situatie, trends, ontwikkelingen en identiteit van Bleiswijk) was bijna klaar om voor te leggen aan het college en de gemeenteraad. Allereerst zal het proces dat al doorlopen is voor Bleiswijk herhaald moeten worden voor de rest van de gemeente. Dit betekent dat het in Bleiswijk nog iets langer 'stil' zal blijven. Het is daarom belangrijk om in de communicatie duidelijk te maken wanneer welke stappen voor welke delen van de gemeente gezet worden.

Het project omgevingsvisie Lansingerland is één van de acties die voor 2021 plaats vinden in het kader van de Omgevingswet. De afstemming met de andere ontwikkelingen vindt plaats in het projectteam Omgevingswet. Hieronder is nader beschreven wat het project omgevingsvisie Lansingerland wel en niet inhoudt.

Dit gaan we doen:

- Opstellen van een integrale visie voor de fysieke leefomgeving met strategische beleidskeuzes voor de verschillende ontwikkelingen.
- Een koppeling leggen tussen het sociaal domein en de fysieke leefomgeving. Het strategische beleid van het sociaal domein dat ruimtelijk vertaald kan worden, wordt opgenomen in de omgevingsvisie. Gezondheid wordt hier het verbindende thema.
- Het opzetten van een interactieve en digitaal ontsloten viewer met een objectgericht geschreven visie. Dat betekent dat alle tekst gekoppeld is aan een bepaald element op de kaart, dat zichtbaar wordt als er informatie wordt opgevraagd over het betreffende onderwerp of de locatie. Daarbij is het belangrijk om de juiste balans te vinden tussen het toeschrijven naar een bepaald object en het neerzetten van een begrijpelijke en inspirerende verhaallijn. De visie is op hoofdlijnen ook beschikbaar als pdf.
- Een intensief en breed intern proces om de verschillende domeinen goed te betrekken en klaar te maken voor de Omgevingswet.
- Een intensief een breed extern participatieproces zodat er een visie wordt opgesteld die aansluit bij de samenleving.
- Relevant bestaand beleid zal waar mogelijk/noodzakelijk worden opgenomen in de visie. Waar blijkt dat nieuw beleid nodig is, dat niet in een ander proces ontwikkeld wordt, zal dat in de omgevingsvisie meegenomen worden.

Dit doen we niet:

- Nieuw beleid opstellen voor onderwerpen waar recent strategische uitspraken van zijn vastgesteld.

- Lopende beleidsprocessen openbreken en in de visie opnemen. Er moet wel actief samengewerkt worden met het team dat hieraan werkt, zodat het desbetreffende beleidsstuk opgesteld wordt in de geest van de Omgevingswet en later in een actualisatieronde alsnog opgenomen kan worden in de omgevingsvisie. De woonvisie, die nu wordt opgesteld, is hier een voorbeeld van.
- Participatietrajecten opstarten wanneer participatie met de samenleving recent en op een goede manier heeft plaatsgevonden, zoals in de pilot omgevingsvisie Bleiswijk.

2. Interne en externe participatie

Hieronder is beschreven wat het project betekent voor de interne organisatie, de externe participatie en het planningsschema.

Opdrachtgevers en projectleider

De bestuurlijke opdrachtgever is Ankie van Tatenhove. Ambtelijk opdrachtgever is Gerard van Wijhe. Gedelegeerd ambtelijk opdrachtgever is Ingrid den Heeten. Projectleider is Tanja Dronkers.

Kernteam omgevingsvisie

De dagelijkse organisatorische en inhoudelijke activiteiten worden gecoördineerd door het kernteam:

- Tanja Dronkers (projectleider)
- Bart Gijsbers (communicatie)
- Karolina de Kok (secretariële ondersteuning)
- Gerwin Gabry (inhoudelijke ondersteuning via KuiperCompagnons)
- Frank Gorissen (inhoudelijke ondersteuning via KuiperCompagnons)

Samen organiseren ze de verschillende bijeenkomsten, communicatiekanalen, afstemming met de bestuurlijke en ambtelijke opdrachtgever, de andere leden van het projectteam Omgevingswet en zijn ze het schrijfteam van de omgevingsvisie.

Werkgroep omgevingsvisie

Het omgevingsvisieproces zetten we breed op om de verschillende domeinen goed te betrekken bij het integrale werken aan de visie. Daartoe wordt een ambtelijke werkgroep ingericht. Het is belangrijk om deze overzichtelijk te houden. We gaan daarom uit van maximaal twaalf vaste deelnemers (naast de kernteamleden). Uit het domein 'Samenleving' verwachten we in elk geval een vertegenwoordiger uit het team 'Maatschappelijke Opgaven' en uit het team 'Veiligheid'. Vanuit het domein 'Ruimte en Economie' verwachten we vertegenwoordiging uit de verschillende teams zodat de disciplines stedenbouw, wonen, vastgoed, economie, milieu / duurzaamheid, groen / beheer openbare ruimte, recreatie en water zijn vertegenwoordigd. Daarnaast verwachten we uit het domein 'Dienstverlening en Bedrijfsvoering' een communicatiemedewerker (deelnemer in het kernteam) en een GIS-medewerker. Deze mensen worden in maart benaderd. Dit zullen deels dezelfde medewerkers zijn die ook betrokken waren bij de omgevingsvisie Bleiswijk. Deze twaalf mensen moeten zelf hun achterban organiseren zodat ze mandaat hebben voor hun inhoudelijke inbreng in de werkgroep. De eerste inschatting is dat de leden tussen de zeventig en honderd uur moeten besteden aan het proces. Dat omvat het voorbereiden en deelnemen aan de ambtelijke werkgroep, interne werkzaamheden en het coördineren van de inbreng van de eigen achterban.

De samenwerking tussen het fysieke en sociale domein is al goed op gang gekomen in de pilot Bleiswijk. Verschillende medewerkers willen ook graag actief betrokken blijven. Daarnaast is in 2018 een 'deep dive' (diepte-interviews) uitgevoerd waarbij meerdere ambtenaren uitvoerige gesprekken hebben gevoerd met bewoners van Bleiswijk. Daar is ook veel informatie uitgekomen die bruikbaar is voor de omgevingsvisie.

Bestuur

De raad en het college blijven actief betrokken net zoals bij de omgevingsvisie Bleiswijk. Dat betekent dat ze op belangrijke momenten worden bijgepraat over de vorderingen en onder meer via werksessies mee kunnen denken over de inhoud (zie het planningsoverzicht). De raad wordt op tijd geïnformeerd over de momenten dat er externe participatie plaatst vindt. Aan het einde van iedere fase besluit de gemeenteraad of de resultaten klaar zijn om naar de volgende fase te gaan.

Extern – een breed betrokken samenleving

Een belangrijke uitdaging is het bereiken van een zo breed mogelijk deel van de samenleving. Er zijn veel externe partijen die betrokken moeten worden: inwoners, ondernemers, burgerpanel, belangenverenigingen, ketenpartners, externe experts en andere overheden. Daarbij is een gevarieerde aanpak nodig om iedereen te bereiken en de kans te geven om deel te nemen aan het proces. Daarom combineren we 'traditionele' methoden met een scala aan laagdrempelige activiteiten². We kunnen daarvoor de positieve ervaringen van het proces in Bleiswijk meenemen. Om teleurstellingen (en dus afkalven van draagvlak en vertrouwen) te voorkomen, moeten we zorgen dat we vooraf heldere kaders stellen. Tegelijkertijd moet er ruimte zijn om te dromen over de toekomst. Voor een goed evenwicht is een open houding onontbeerlijk. Dit betekent dat echt geluisterd moet worden en duidelijk is wat er met inbreng gedaan wordt. Daarbij moet ook slim worden omgegaan met recente participatietrajecten.

² Dit is verder beschreven in bijlage 1.

Het participatieniveau wordt 'adviserend'. Dat betekent dat in alle stappen van het proces iedereen ideeën en oplossingen aan kan dragen in een open gesprek. Alle inbreng wordt door het kernteam verwerkt en in een volgende fase weer voorgelegd aan de samenleving. Het verschil met coproduceren is dat het gemeentebestuur uiteindelijk beslist. Zij kunnen dus gemotiveerd afwijken van de maatschappelijke inbreng.

3. Drie alternatieve omgevingsvisies, één voorkeur

Het interne proces kan op verschillende manieren ingericht worden. Er zijn drie alternatieven te onderscheiden, waarvan één de voorkeur heeft. Het participatieniveau is in de drie alternatieven gelijk. Hieronder worden de drie alternatieven en de ambtelijke voorkeur toegelicht.

Alternatief 1: De minimale omgevingsvisie

In dit scenario's vervangt de omgevingsvisie alleen die verschillende fysieke beleidsstukken, waarvan de Omgevingswet aangeeft dat ze vervangen worden door één integrale omgevingsvisie. Dit betreft de structuurvisie, het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan, het milieubeleidsplan, het waterplan en de ruimtelijke aspecten van de natuursvisie. Er wordt niet gebruik gemaakt van de mogelijkheid om andere sectoren (zoals het sociaal domein en gezondheid) op strategisch niveau te betrekken. Daarmee wordt dus ook alleen de werk- en organisatiewijze van die teams aangepakt.

Alternatief 2: omgevingsvisie voor strategisch beleid (fysieke) leefomgeving

Al het (bestaande en toekomstige) strategisch beleid voor de fysieke leefomgeving wordt in de omgevingsvisie opgenomen (dus ook buiten de in alternatief 1 genoemde beleidsstukken). We nemen het strategische beleid vanuit het sociale domein mee voor zover dit een relatie heeft met de fysieke leefomgeving. De thema's gezondheid, veiligheid en duurzaamheid maken daarmee deel uit van de omgevingsvisie. Hierdoor worden meer medewerkers inhoudelijk betrokken en wordt het inhoudelijke cultuurveranderingsproces breder in de organisatie uitgezet.

Alternatief 3: maximaal omgevingswet-proof: omgevingsvisie, omgevingsplan en programma's

Het uitgangspunt in dit alternatief is dat er geen nieuw beleid voor de fysieke leefomgeving meer gemaakt wordt naast de instrumenten uit de Omgevingswet en dat in 2021 er geen ander beleid³ is dan de omgevingsvisie, het omgevingsplan en een beperkt aantal programma's die in de omgevingsvisie worden benoemd (om een wildgroei aan stukken te voorkomen). Het is daarnaast ook sturend voor het sociaal domein. Het kan niet alle stukken uit het sociaal domein vervangen omdat er wettelijke afspraken zijn over het uitwerken van bepaalde onderwerpen in eigen nota's. Het is niet realistisch dat al deze instrumenten in 2021 klaar zijn. Dat vraagt dus voor duidelijke keuzes over beleid dat nog ontwikkeld moet worden. Dit is een veel ingrijpendere operatie dan alternatief 2 en omvat ook het aanpakken van het niet strategische beleid en de gemeentelijke regelgeving.

Voorkeur:

³ Met uitzondering van stukken op basis van wetgeving verplicht blijven.

De voorkeur gaat uit naar alternatief 2 omdat daarmee een sterk en integraal product wordt neergezet dat gebruikt maakt van de mogelijkheid om het sociale domein aan het fysieke domein te koppelen. Dit deel van het plan van aanpak is daarom opgesteld op basis van alternatief 2.

Alternatief 3 is gezien het doel om de visie uiterlijk januari 2021 vast te stellen een zwaar proces dat veel vraagt van de organisatie en het bestuur, die allebei nog niet voorbereid zijn op de Omgevingswet. Daardoor is alternatief 3 nagenoeg onrealistisch. Alternatief 2 vraagt weliswaar om een strak proces, maar januari 2021 is haalbaar mits flexibel wordt omgegaan met de reguliere aanlevertijden voor portefeuillehoudersoverleggen en college-, commissie- en raadsvergaderingen.

4. Planning

Wij onderscheiden drie fasen om te komen tot de omgevingsvisie Lansingerland. De planning van deze fasen is indicatief en kan ingekort of verlengd worden indien dit bijdraagt aan de kwaliteit van de visie.

Het aantal sessies met de samenleving is indicatief. Hierin wordt rekening gehouden met al lopende participatietrajecten en koppelkansen. Deze planning is indicatief en afgestemd op alternatief 2. De omgevingsvisie wordt opgesteld met grote betrokkenheid van de samenleving, het college en de raad. Er zijn meerdere beeldvormende avonden voor de raad opgenomen in de planning. Bij twee van deze avonden (aangegeven als optioneel) wordt in overleg met de griffie gezien of deze avonden voorafgaand aan de besprekingen in de commissie Ruimte en besluitvorming in de raad wenselijk en noodzakelijk zijn voor de besluitvorming. De momenten waarop de raad is betrokken, zijn in onderstaand schema met een kleur aangeduid.

Het gehele proces is dynamisch en intensief. Bovendien is de streefdatum 1 januari 2021. Dit heeft tot consequentie dat de planning uitgaat van flexibele en zeer korte aanlevertijden voor portefeuillehoudersoverleggen, college-, commissie- en raadsvergaderingen.

Fase 1: Uitgangspunten (maart 2019 – januari 2020)					
	Stappen	Inhoud	Product	Verband	Planning (Indicatief)
1.1	Startoverleg	- Vastleggen planning - Opstart participatie- en communicatietraject: wanneer en waar gaan welke evenementen plaatsvinden en wat moet er georganiseerd worden - Specifieke communicatie richting Bleiswijk - Voorbereiden doorstart inventarisatie en analysefase - Informeren van denktank en samenstelling bijstellen naar de schaal van Lansingerland - Ketenpartners en buurgemeenten gaan verder in de ketenpartnerbijeenkomst - Eerste selectie leden voor de ambtelijke werkgroep	Nieuwe publicaties in lokale media en websites met 'save the date' voor eerste evenementen	Kernteam	April
1.2	Stappenschema beleidsontwikkeling	- Stappenschema ontwikkelen voor nieuwe beleidsontwikkeling in relatie tot de Omgevingswetinstrumenten	Stappenschema beleidsontwikkeling	Kernteam	April
1.3	Kick-off ambtelijke werkgroep	- Proces uitleggen aan ambtelijke werkgroep en eerste taken uitzetten	/	Ambtelijke werkgroep	April
1.4	Inventarisatie en analyse	- Inventarisatie en analyse van bestaande situatie, beleid, projecten/ontwikkelingen op verschillende schaalniveaus (gemeente, regio, rijk, provincie) en van maatschappelijke trends en ontwikkelingen - Benoemen van eigen identiteit, kernkwaliteiten en kansen - Benoemen van aandachtspunten voor de toekomst - Benoemen van opgaves en overwegingen	/	Ambtelijke werkgroep. Presentaties bij de verschillende teams	April - september
1.5	College	- Update voortgang en bespreken acties externe participatie	/	College en Kernteam	Juni
1.6	Ophalen in de samenleving	- Aanwezig zijn bij verschillende natuurlijke momenten in de gemeenten (minimaal twee keer in iedere kern, exclusief Bleiswijk) - Burgerpanel online bevragen - Jeugd voor Lansingerland (samenwerking met middelbare school) in juni of september	Inbreng samenleving	Samenleving en kernteam	Mei - September
1.7	Opstellen 'Nota Uitgangspunten'	- Nota Uitgangspunten opstellen als een groeiend document tijdens alle voorgaande stappen	Concept 'Nota Uitgangspunten'	Kernteam	September - oktober
1.8	Denktank	- Informeren over proces - Presentatie van de eerste resultaten van de inventarisatie en analyse. Aanvullend een workshop/ brainstorm: zijn de inventarisatie en analyse volledig, klopt het, wat mist er?	Inbreng van denktank	Kernteam en denktank	September
1.9	Ketenpartner-bijeenkomst	- Informeren over proces - Presentatie van de eerste resultaten van de	/	Kernteam en ketenpartners	September

		inventarisatie en analyse. Aanvullend een workshop/ brainstorm: zijn de inventarisatie en analyse volledig, klopt het, wat mist er?			
1.10	Overleg ambtelijke werkgroep	- Bespreken uitkomst participatietraject - Voorbereiden sessie met college en raad - Inschatten of fase 1 compleet is	/	Ambtelijke werkgroep	September
1.11	Sessie met college	- Presenteren voortgang en concept 'Nota Uitgangspunten'	/	Kernteam en college	Oktober
1.12	Beeldvormende avond raad	- werksessie voortgang en concept 'Nota Uitgangspunten'	/	Kernteam en gemeenteraad	Oktober
1.13	Nadere verfijning	- Verwerken inbreng van de ambtelijke werkgroep, gemeentebestuur en beeldvormende avond	/	Kernteam	Oktober - november
1.14	Denktank	- Presentatie en bespreken concept 'Nota Uitgangspunten'	/	Kernteam en denktank	November
1.15	Ketenpartner-bijeenkomst	- Presentatie en bespreken concept 'Nota Uitgangspunten'	/	Kernteam en ketenpartners	November
1.16	Dialogoavond(en)	- Verschillende georganiseerde avonden in de gemeente waar de 'Nota Uitgangspunten' wordt besproken met de samenleving - Burgerpanel online bevragen	Reacties van samenleving	Samenleving en kernteam	November - december
1.17	Overleg met ambtelijke werkgroep	- Bespreken resultaten van dialogoavonden - Sessie over opzet van 'Nota Ontwikkelingsstrategie' en uitvoeringsparagraaf	Afgeronde 'Nota Uitgangspunten' en aanzet 'Nota Ontwikkelingsstrategie'	Ambtelijke werkgroep	December
1.18	Nadere verfijning	- Verwerken inbreng van de dialogoavonden en ambtelijke werkgroep	Afgeronde 'Nota Uitgangspunten'	Kernteam	December
1.19	Sessie met college	- Presentatie en bespreken concept 'Nota Uitgangspunten'	/	College en kernteam	December - januari
1.20	Beeldvormende avond raad (optioneel)	- Werksessie concept 'Nota Uitgangspunten'	/	Gemeenteraad en kernteam	December - januari
1.21	Commissie Ruimte / Samenleving/ Algemeen bestuur	- bespreken concept 'Nota van Uitgangspunten'	/	Commissies	Januari
1.22	Raad	- Vaststelling 'Nota van Uitgangspunten'	Definitieve 'Nota van Uitgangspunten'	Raad	Januari
Fase 2: Ontwikkelopties, keuzes en ontwerp (Januari 2020 – juli 2020)					
	Stappen	Inhoud	Product	Verband	Planning
2.1	Opstellen 'Nota Ontwikkelstrategie'	- Op basis van de 'Nota Uitgangspunten' de concept 'Nota Ontwikkelingsstrategie' opstellen - Eerste blik werpen op uitvoering	Concept 'Nota Ontwikkelingsstrategie'	Kernteam	December - februari
2.2	Overleg met ambtelijke werkgroep	- Presentatie en bespreken concept 'Nota Ontwikkelstrategie' - Voorbereiden denktank, ketenpartnerbijeenkomst en dialogoavonden	/	Ambtelijke werkgroep en Kernteam	Februari
2.3	Aanscherpen 'Nota	- Verwerken inbreng van de ambtelijke	/	Kernteam	Februari

	Ontwikkelstrategie'	werkgroep			
2.4	Denktank	- Presentatie en bespreken concept 'Nota Ontwikkelstrategie'	/	Kernteam en denktank	Februari
2.5	Ketenpartner-bijeenkomst	- Presentatie en bespreken concept 'Nota Ontwikkelstrategie'	/	Kernteam en ketenpartners	Februari
2.6	Dialogavond(en)	- Verschillende georganiseerde avonden in de gemeente waar de 'Nota Ontwikkelingsstrategie' wordt besproken met de samenleving - Burgerpanel online bevragen	Reacties van samenleving	Samenleving en kernteam	Februari
2.7	Aanscherpen 'Nota Ontwikkelstrategie'	- Verwerken inbreng van de denktank, ketenpartners en dialogavonden	/	Kernteam	Februari
2.8	Sessie met college	- Presentatie en bespreken concept 'Nota Ontwikkelstrategie'	/	College en kernteam	Maart
2.9	Beeldvormende avond raad	- Werksessie concept 'Nota Ontwikkelstrategie'	/	Gemeenteraad en kernteam	Maart
2.10	Werksessie omgevingsplan	- Bekijken hoe de huidige visie van invloed is op het toekomstige omgevingsplan	/	Ambtelijke werkgroep	Maart
2.11	Opstellen conceptontwerp omgevingsvisie	- Op basis van beide nota's en aanvullende informatie het conceptontwerp uitschrijven	Conceptontwerp omgevingsvisie	Kernteam	Maart – April
2.12	Overleg met ambtelijke werkgroep	- Conceptontwerp omgevingsvisie bespreken	/	Ambtelijke werkgroep	April
2.13	Schriftelijk raadplegen denktank en ketenpartners	- Conceptontwerp omgevingsvisie voorleggen	/	Kernteam en denktank	April
2.14	Nadere verfijning	- Conceptontwerp omgevingsvisie opwerken tot definitief concept	Definitief concept omgevingsvisie	Kernteam	Mei - juni
2.15	Collegebesluit	- Besluit door college om ontwerp omgevingsvisie voor te leggen aan de raad	/	College	Juni
2.16	Beeldvormende avond raad (optioneel)	- Werksessie ontwerp-omgevingsvisie	/	Gemeenteraad en kernteam	Juli
2.17	Commissie Ruimte / Samenleving / Algemeen Bestuur	- bespreken ontwerp omgevingsvisie	/	Commissies en kernteam	Juli
2.18	Raad	- Besluit terinzagelegging ontwerp omgevingsvisie	Definitief ontwerp omgevingsvisie	Raad	Juli
Fase 3: Ontwerp en vaststelling (Augustus 2020 – januari 2021)					
	Stappen	Inhoud	Product	Verband	Planning
3.1	Inspraak	- Terinzagelegging ontwerp omgevingsvisie	/	Samenleving	Augustus - september
3.2	Informatieavond	- Presentatie en bespreken ontwerp omgevingsvisie met samenleving, bij voorkeur op twee verschillende momenten en locaties	Zienswijzen	Samenleving en Ambtelijke werkgroep	September
3.3	Vervolgadvies	- Advies t.b.v. gemeentebreed omgevingsplan	Adviesdocument	Kernteam	September

		en monitoring omgevingsvisie			/ oktober
3.4	Concept reactienota	- Zienswijzen samenvatten en beantwoorden - Opstellen concept-reactienota	Conceptreactienota	Kernteam	September
3.5	Overleg met ambtelijke werkgroep	- Bespreken concept-reactienota	/	Ambtelijke werkgroep	September
3.6	Sessie met college	- Vaststellen reactienota - Bespreken vervolgadvis	Vastgestelde reactienota	College en kernteam	Oktober
3.7	Definitieve reactienota	- Definitief maken reactienota	Definitieve reactienota	Kernteam	Oktober
3.8	Aanpassen visie	- Aanpassen omgevingsvisie op basis van reactienota - Aanleveren omgevingsvisie ter vaststelling	Definitieve omgevingsvisie	Kernteam	Oktober
3.9	Collegebesluit	- Besluit door het college om de visie voor te leggen aan de raad	/	College	November
3.10	Commissie Ruimte/Samenleving / algemeen bestuur	- Bespreken reactienota/ omgevingsvisie	/	Commissies	November
3.11	Raadsbesluit	- Vaststelling omgevingsvisie door de raad	Vastgestelde omgevingsvisie	Gemeenteraad	December
3.12	Verwerken amendementen	- Verwerken van eventuele amendementen	/	Kernteam	December
3.13	Digitaliseren	- Online publiceren	Online beschikbare omgevingsvisie	Kernteam	Januari

Bijlage 1: Maatschappelijke participatie

Inleiding

In deze bijlage is de uitwerking van de maatschappelijke participatie nader beschreven.

Goed verwachtingenmanagement

De uit participatie verkregen inzichten leveren een wezenlijke bijdrage aan draagvlak voor oplossingen en versterken de relatie tussen de gemeente en samenleving. Om teleurstellingen (en dus afkalven van draagvlak en vertrouwen) te voorkomen, moeten oplossingen stroken met bestaand beleid en ontwikkelingen die reeds in gang zijn gezet en waar de raad niet van af wil of kan wijken. Het is dus belangrijk om vooraf helder de kaders weer te geven waarbinnen de samenwerking kan plaatsvinden. Tegelijkertijd moet er ruimte worden ingebouwd voor verbeelding en dromen over de toekomst. Voor een goed evenwicht is een open houding onontbeerlijk. Dit betekent dat echt geluisterd moet worden naar de behoeften en verlangens van participanten.

Participatie – behouden voortdurend dialoog met Bleiswijk

Het participatietraject in Bleiswijk is breed ingestoken met het doel de gemeente zichtbaar te maken in het dorp en een brede groep mensen te bereiken. Het laatste 'contact' met de Bleiswijkers in het kader van de visie was tijdens de Dag van de Smaak (26-05-2018). Het is belangrijk om snel na het doorstarten van het visieproces aan hen duidelijk te maken dat we allesbehalve gestopt zijn, wat er al gedaan is met hun inbreng, wat er nu gaat gebeuren en wat ze er zelf in kunnen betekenen.

In het recente verleden zijn er al meerdere gemeentebrede participatietrajecten geweest. Een slimme aanpak is daarom wenselijk waarbij de resultaten uit de voorgaande trajecten actief meegenomen worden.

De vorige gemeenteraad heeft tijdens een interactieve sessie op 19 december 2017 gediscussieerd over het niveau van participatie. Daarbij werd als aandachtspunt ingebracht dat het de bevoegdheid van de raad is om kaders te stellen en deze vast te stellen. Daarom werd toen het niveau van participatie bepaald op 'adviseren' en niet op 'coproduceren'. Het maatschappelijk participatieniveau wordt ook nu op 'adviserend' gehouden. Dat betekent dat in alle stappen van het proces iedereen in Lansingerland ideeën en oplossingen aan kan dragen in een open gesprek. Alle inbreng wordt vervolgens door verwerkt en in een volgende fase weer voorgelegd aan de samenleving. Het verschil met coproduceren is dat de besluitvorming op een ander niveau plaatsvindt. Het gemeentebestuur beslist uiteindelijk over de vorm en inhoud en kan hierin dus gemotiveerd afwijken van de maatschappelijke inbreng. Wij hechten daarbij veel belang aan een duidelijke motivatie indien het gemeentebestuur beslist om af te wijken van de resultaten uit het participatieproces. Dat maakt het voor de samenleving inzichtelijk waarom bepaalde inbreng uiteindelijk geen onderdeel is geworden van de visie.

Samen met de hele gemeenschap

Een belangrijke uitdaging in het samenwerken met bewoners is het bereiken van een representatieve afspiegeling van Lansingerland. Een eerste stakeholderanalyse met de vorige gemeenteraad toont aan dat er veel partijen zijn die betrokken dienen te worden: Gemeenteraad, college van burgemeester en wethouders en ambtenaren, inwoners (met specifieke aandacht voor een goede afspiegeling), ondernemers, Burgerpanel (online benaderbaar), belangenverenigingen en organisaties (o.a. huurdersvereniging, oudheidkundige vereniging, sportvereniging en kerken), ketenpartners, specialisten en externe experts, natuurorganisaties en andere overheden.

Daarbij is een gevarieerde aanpak nodig om iedereen te bereiken en de kans te geven om deel te nemen aan het proces. Hiertoe dienen 'traditionele' methoden zoals dialoogavonden gecombineerd te worden met een scala aan laagdrempelige activiteiten. Hieronder gaan we in op de verschillende doelgroepen en manieren om ze te betrekken.

Straatcafé van Lansingerland

Een straatcafé kan meerdere vormen aannemen. Het belangrijkste onderdeel van deze aanpak is aanhaken op natuurlijke momenten in de gemeente waarbij veel, of juist specifieke, bezoekers aanwezig zijn. Voorbeelden zijn de markt, een feest of een lokaal evenement. Naast het bezoeken van de plek of evenement waar ze zijn, hebben de mensen ook de kans om informeel het gesprek aan te gaan met de gemeente. Het straatcafé kan een pop-up locatie met mobiele koffiebar zijn, met bijvoorbeeld een tekenwedstrijd voor kinderen en een ideeënton of een marktkraam met verschillende informatieposters. Tijdens het straatcafé is er een aantal inhoudelijke specialisten (gemeente en/of extern adviesbureau) aanwezig die de bezoekers kunnen helpen en informeren over wat er gebeurt. Als alternatief kan het worden georganiseerd in een leegstaand pand. Deze aanpak is gericht op iedereen uit Lansingerland, maar is daarnaast een goede methode om specifieke doelgroepen zoals jongeren en jonge gezinnen te bereiken. Deze groepen zijn zelden aanwezig op dialoogavonden, maar bezoeken juist wel relatief vaak openbare evenementen.

Deze aanpak is het meest geschikt in de vroege inventarisatiefase waar alle ideeën van iedereen welkom zijn. Om voldoende mensen te bereiken kan het straatcafé een aantal keer herhaald worden in de verschillende kernen.

Dialogoogavonden

Zodra we verder in het proces zijn en de inbreng verwerkt hebben tot conceptproducten is het moeilijker om mensen op straat of tijdens evenementen aan te spreken. Er is dan namelijk te weinig tijd voor hen om kritisch naar de stukken te kijken en de discussie met de gemeente aan te gaan. Vanaf dat moment worden er daarom dialogoogavonden georganiseerd. Dialogoogavonden zijn informatieve en creatieve avonden waar er in detail wordt ingegaan op tussenproducten van de omgevingsvisie. Dit gebeurt via een combinatie van een inleidende presentatie (wat zijn we aan het doen) en creatieve sessies waarin deelnemers aan de slag gaan met de opgave en kunnen reageren op eerder gemaakte producten. Deze avonden vinden plaats in representatieve, ruime en goedbereikbare locaties.

Deze avonden zijn bedoeld voor alle inwoners en ondernemers. Als er een bepaalde doelgroep moeilijk te bereiken blijkt, kan dit op een specifieke locatie of tijdstip georganiseerd worden om de desbetreffende groep beter te betrekken (zoals een sportclub voor (jong)volwassenen). Daarnaast worden geselecteerde vertegenwoordigers, belangenbehartigers, sleutelfiguren en/of experts persoonlijk uitgenodigd.

Denktank

In een denktank nemen vertegenwoordigers uit de verschillende kernen en het buitengebied plaats. Dit zijn de vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en lokale en gemeentebrede belangenbehartigers en ondernemers. Dit kan betekenen dat het een grote groep wordt maar dit hoeft, zo blijkt uit ervaring, geen belemmering te zijn. Samen leveren ze inbreng voor de planverrijking en denken ze proactief mee. De terugkoppeling van de resultaten hiervan kan gedeeld worden met de bredere samenleving via de gemeentewebsite, een enquête onder de deelnemers van het burgerpanel en via sociale media. Zodoende wordt een veel bredere groep aangesproken dan alleen de leden van de denktank zelf. De denktank is bedoeld om zoveel mogelijk informatie en ideeën 'uit het veld' op te halen en daarnaast om ervoor te zorgen dat de omgevingsvisie breed gedragen wordt. Door de bijeenkomsten met de denktank steeds voor de dialogoogavonden met de burgers te houden, kunnen we in de denktank toetsen wat we tijdens de dialogoogavonden willen presenteren en bespreken.

Figuur 3. De denktank voor Bleiswijk

Ketenpartnerbijeenkomst

De ketenpartners zijn onder andere de GGD, Hoogheemraad- en waterschappen, natuurorganisaties, veiligheidsregio's, buurgemeenten en provincie. Ze worden in soortgelijke opzet als de denktank actief betrokken. Deze experts nemen niet alleen zitting in de ketenpartnerbijeenkomst maar worden ook actief uitgenodigd om deel te nemen aan de dialoogavonden.

Jongeren van Lansingerland

Jongeren zijn een vaak vergeten en slecht te bereiken groep in participatietrajecten. Juist groepen zoals middelbare scholieren vormen een belangrijke groep die inzicht kan geven in wat Lansingerland hen in de toekomst moet bieden. Het voorstel is om een onderwijsprogramma of evenement te ontwikkelen voor de onderbouw van een of meerdere middelbare scholen in de gemeente. Het is allereerst bedoeld als een manier om jeugd te bereiken, maar de doelgroep kan ook naar de ouders uitgebreid worden. Het primaire doel is het ophalen van zoveel mogelijk ideeën en het generen van enthousiasme en betrokkenheid. Afhankelijk van het enthousiasme van de scholen en leerlingen kunnen ze zelf aan de slag gaan met het tekenen van een eigen visie. Het succes hiervan is afhankelijk van het enthousiasme van de scholen.

Fotowedstrijd Lansingerland

Mensen worden opgeroepen om de mooiste foto van Lansingerland op te sturen. Dit mag een professionele foto, maar ook een toffe selfie zijn. Het doel is het genereren van aandacht, maar de concrete opbrengst zal waarschijnlijk beperkt zijn.

Flankerende communicatie

Om iedereen tijdig op de hoogte te brengen van de verschillende bijeenkomsten en het verloop, dient er actief gecommuniceerd te worden via verschillende kanalen om de moeilijk bereikbare groepen aan tafel te krijgen. Dit gebeurt via:

- Een projectpagina met interactiemogelijkheden, als sub-site van de gemeentelijke website. Een beveiligd deel van de site kan dienst doen als uitwisselingsplatform van projectdocumenten. De pagina is operationeel vóór de start van het participatieproces en wordt gedurende het proces geactualiseerd.
- Social media (facebook/Instagram/Twitter, etc.): actief gebruik maken van de gemeentelijke social mediapagina's en lokale organisaties vragen de informatie op hun eigen pagina te delen.
- Een digitale nieuwsbrief (voorafgaand aan de participatieronden, achteraf om te informeren over de uitkomsten van de participatie) waar mensen zich tijdens evenementen en via de gemeente voor kunnen inschrijven.
- Advertenties in de gemeentelijke en lokale media (onder andere: 3B-krant en de Heraut).

Betrokkenheid behouden – een permanente dialoog

Succesvolle participatie bij een omgevingsvisie vraagt om langere betrokkenheid dan alleen tijdens maakproces. Een omgevingsvisie is een veelomvattend stuk waarbij in het proces ook enige 'bezinktijd' moet worden ingebouwd. Daarnaast kan visievorming niet beschouwd worden als iets dat op een gegeven moment 'af' is. De uitvoeringsparagraaf speelt een belangrijke rol in het binden van de mensen aan het realiseren van de visie. Daarnaast dienen de opgerichte kanalen (gemeentewebsite, facebook, nieuwsbrieven, columns in lokale media etc.) in gebruik te blijven zodat mensen altijd hun opmerkingen en ideeën kwijt kunnen. Dit draagt bij aan het cyclische proces van de Omgevingswet; een visie is nooit af en groeit continu.